

สำนึกร่วมความเป็นคนใต้ผ่านการประกอบสร้างอัตลักษณ์ในบทเพลงที่ขับร้องโดย
บ่าววี อาร์สยาม

Collective sense of Southerners through Identify Construction in Song
Lyrics Sung by Bao Wee R. Siam

พานูวัฒน์ วรจินต์^{1*} และ อติศร ศักดิ์สูง²
Panuwat Worajin^{1*} and Ardisorn Saksoong²

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา

¹ A Ph.D. student in Doctoral Program in Cultural Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla Campus.

² รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา

² Assoc. Prof. Dr., a lecturer in Doctoral Program in Cultural Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University, Songkhla Campus.

* Corresponding author, E-mail: panuwat_tle@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสำนึกร่วมความเป็นคนใต้ผ่านการประกอบสร้างอัตลักษณ์ในบทเพลงที่ขับร้องโดย บ่าววี อาร์สยาม เลือกศึกษา 7 เพลง ได้แก่ คิดถึงลมว่าว จริงใจไม่ลอกอ สะตอเหลี่ยมทอง เที้ยวเมืองตรัง บ่าววีเวียนนครก ชมพูใส่ใจ และอย่าลืมเมืองใต้ ใช้วิธีวิจัยเอกสารร่วมกับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 คน ผลการศึกษาพบว่า สำนึกร่วมความเป็นคนใต้ในบทเพลงที่ขับร้องโดย บ่าววี อาร์สยาม ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้มีอำนาจต่อรองกับคนอื่นผ่านปัจจัยเรื่องความสำนึกรักบ้านเกิดและความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรม อัตลักษณ์ปัจเจกถูกสร้างขึ้นภายใต้ปัจจัยด้านความต้องการรักษาตัวตนของคนใต้เพื่อให้คนอื่นยอมรับ ส่วนอัตลักษณ์ทางสังคมถูกสร้างขึ้นภายใต้ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคม การร่วมกันสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและการสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นให้เกิดความประทับใจ

คำสำคัญ: สำนึกร่วมความเป็นคนใต้, การประกอบสร้างอัตลักษณ์

Abstract

This article was aimed to study the Collective sense of Southerners as seen through the identity construction in the song lyrics sung by Bao Wee R. Siam. Seven songs were collected for analyzing: Kit Tuang Lom Wow, Jing Jai Mai Lor Kor, Sa Tor Liam Thong, Thiaw Muang Trang, Bao Wee Wian Krok, Chom Phoo Sai Jo and Ya Luem Muang Tai. Three informants were interviewed. The study results revealed that collective sense of southern people found in the song lyrics sung by Bao Wee R. Siam was created for negotiating power with others via the sense of love of homeland as well as a pride of

the cultural heritage. While individual identity was created with the need to make Southerners' identity acceptable to the outsiders, social identity was done with the need to take part in solving social problems, creating good images, and good relationships with others in order to create good impressions.

Keywords: Collective sense of Southerners, Identity Construction.

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงตัวตนคนใต้ สังคมทั่วไปจะมองว่าพูดไม่อ่อนหวาน ผิดคำ รักพวกพ้อง กล้าหาญและขยันอดทน ซึ่งให้เห็นว่าคนใต้มีเอกลักษณ์แตกต่างจากคนภาคอื่น ดังที่จรูญ หยูทอง-แสงอุทัย ได้กล่าวถึงตัวตนของคนใต้ไว้ว่า นิสัยใจคอและบุคลิกภาพของคนใต้มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่นจนเป็นที่รับรู้ของคนต่างถิ่น (จรูญ หยูทอง-แสงอุทัย, 2556) อัตลักษณ์คนใต้ถูกสร้างขึ้นภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีความสลับไหล สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบท นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ของคนใต้ว่าเกิดจากการสร้างตัวตนในบริบททางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมอย่างหนึ่ง เพื่อให้มีอำนาจต่อรองกับคนอื่นได้มากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับคนภาคอื่น ๆ แล้ว คนใต้สร้างอัตลักษณ์ขึ้นอย่างมีรายละเอียดมากกว่าคนภาคอื่นทั้งหมดของไทย (มติชนรายวัน 2558, สืบค้นเมื่อ 23 มกราคม 2560)

ปรากฏการณ์ข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามว่าสำนึกร่วมความเป็นคนใต้ผ่านการประกอบสร้างอัตลักษณ์ถูกสร้างขึ้นให้มีอำนาจต่อรองกับคนอื่นอย่างไร โดยศึกษาจากบทเพลงที่ขับร้องโดยบ่าววี อาร์สยาม เนื่องจากเป็นศิลปินชาวใต้ผู้สำนึกรักบ้านเกิด ดังบทสัมภาษณ์ของบ่าววี อาร์สยาม อ้างถึงในภาณุวัฒน์ วรจันต์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “บทเพลงของผมกล่าวถึงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของตนเอง” (ภาณุวัฒน์ วรจันต์, 2559) การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เลือกศึกษาบทเพลงที่สะท้อนสำนึกร่วมความเป็นคนใต้ชัดเจนที่สุด จำนวน 7 เพลง ได้แก่ คิดถึงลมว่าว จริงใจ ไม่ลอกอ สะตอเลี่ยมทอง เทียวเมืองตรัง บ่าววีเวียนครก ชมพูใส่ใจ และอย่าลืมเมืองใต้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสำนึกร่วมความเป็นคนใต้ผ่านการประกอบสร้างอัตลักษณ์ในบทเพลงที่ขับร้องโดยบ่าววี อาร์สยาม

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

กระบวนการวิจัยคือการนำข้อมูลในบทเพลงมาวิเคราะห์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ปัจเจก อัตลักษณ์ทางสังคม และการสร้างภาพแทนความจริงผ่านภาพและเสียงในมิวสิควิดีโอ ผู้วิจัยนำแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคลไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลในงานนี้โดยการอธิบายพฤติกรรม บุคลิกภาพ ความคิด อารมณ์ ภาพลักษณ์ และลักษณะนิสัยของคนใต้ตามบทบาทหน้าที่ในบทเพลงของบ่าววี อาร์สยาม อย่างไรก็ตาม นอกจากบทเพลงของบ่าววี อาร์สยามจะนำเสนอตัวตนของคนใต้แล้ว ยังได้ถ่ายทอดเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่มีลักษณะร่วมกันอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นภาษา ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี และวิถีการดำเนินชีวิตในชุมชน ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องนำแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ทางสังคมไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม เพื่ออธิบายลักษณะของคนใต้ที่เหมือนกันหรือมีส่วนร่วมกันในกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมผ่าน

ภาษา ภาพ และเสียงในมิวสิควิดีโอ ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนและเหตุการณ์ในโลกสมมุติหรือภาพแทนของนักแต่งเพลงให้ผู้ฟังเห็นพ้องไปในทางเดียวกันเกี่ยวกับชีวิตและความเป็นอยู่ของคน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาบทเพลงที่ขับร้องโดยบ่าววี อาร์สยาม ซึ่งคัดเลือกเฉพาะบทเพลงที่สะท้อนสำนึกร่วมความเป็นคนใต้ได้ชัดเจนที่สุด จำนวน 7 เพลง มาใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ คิดถึงลมว่าว จริงใจไม่ลอกอ สะตอเลี่ยมทอง เที้ยวเมืองตรัง บ่าววีเวียนครก ชมพูใส่ใจ และอย่าลืมเมืองใต้ ประกอบกับศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา เว็บไซต์ งานวิจัย และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเพิ่มเติมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมภาคใต้ ได้แก่ ผู้ที่มีประสบการณ์หรือมีความรู้เรื่องวัฒนธรรมภาคใต้ จำนวน 3 คน สำหรับตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล กระบวนการวิเคราะห์เนื้อเพลงเป็นการวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดการประกอบสร้างอัตลักษณ์ปัจเจกและอัตลักษณ์ทางสังคม ร่วมกับชมภาพแทนความจริงจากมิวสิควิดีโอ เพื่อให้สามารถตีความเนื้อร้องได้อย่างถูกต้องและตรงประเด็น จากนั้นจึงสรุปและนำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

สำนึกร่วมความเป็นคนใต้ในบทเพลงที่ขับร้องโดยบ่าววี อาร์สยาม

1. การสร้างอำนาจต่อรองกับคนอื่น โดยอธิบายจากเนื้อเพลงหรือข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่สนับสนุนด้านนี้ ได้แก่ บทเพลงจริงใจไม่ลอกอ และบทเพลงสะตอเลี่ยมทอง

1.1 บทเพลงจริงใจไม่ลอกอ ปรากฏสำนึกร่วมความเป็นคนใต้ด้านการสร้างอำนาจต่อรองกับคนอื่น คือ คนใต้เป็นคนพูดจริง ทำจริง มีความจริงใจให้แก่คนที่ตนรัก อีกทั้งยังไม่มีนิสัยโกหก หลอกหลวง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนใต้เป็นคนที่มีความน่าเชื่อถือ มีความมุ่งมั่นและเอาจริงเอาจังกับการงาน จนมีสำนวนเชิงเปรียบเทียบลักษณะนิสัยของคนใต้ว่า “จริงใจไม่ลอกอ” ตามที่สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้ ได้อธิบายสำนวนดังกล่าวกับลักษณะนิสัยของคนใต้ว่า ต้นมะละกอไม่มีแก่น จะใช้ทำประโยชน์ในสิ่งที่แข็งแรงถาวรไม่ได้ จึงนำเอาลักษณะของผู้ชายที่ทำตัวเป็นคนหลักลอย ไม่เอาจริงเอาจังกับงานใด ๆ ชอบเที้ยวเตรไ้วัน ๆ มาเปรียบเทียบกับมะละกอ โดยเรียกว่า “ชายลอกอ” (สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้, 2542) ซึ่งบทเพลงของบ่าววี อาร์สยาม ได้กล่าวถึงคนใต้คนหนึ่งผู้มีความจริงใจต่อหญิงสาวไม่ลอกอ เพื่อต่อรองกับผู้ชายคนอื่นที่หลายใจ ให้หญิงสาวพิจารณาเลือกตนเป็นแฟน เรื่องราวในบทเพลงที่ถ่ายทอดโดยบ่าววี อาร์สยาม ได้ตรงกับเรื่องราวจริง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งที่เคยแสดงให้เห็นหญิงสาวคนรักเห็นความจริงใจไม่ลอกอของเขา จนทำให้เขาประสบความสำเร็จในความรักครั้งนี้ แม้ว่าหญิงสาวจะมีชายหนุ่มคนอื่นตามดูแล เอาใจใส่ เพื่อหวังจะได้ใช้ชีวิตคู่กับเธอก็ตาม แสดงให้เห็นว่าการแสดงความจริงใจไม่ลอกอเป็นการสร้างอำนาจของชายหนุ่มคนนี้ เพื่อต่อรองกับชายหนุ่มคนอื่นให้หญิงสาวเลือกเขาเป็นคนรัก ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“จริงใจไม่ลอกอ คือ จริงจ้งไม่โกหก รักเดียวใจเดียว ถึงสาว ๆ ติดเยอะ ก็รักเดียวใจเดียว ชื่อสัตย์หนักแน่น มั่นคง มาจากประสบการณ์จริงของผม ทำให้ผมสมหวังในความรัก...” (พงศกร ธรรมรักษา, สัมภาษณ์วันที่ 27 มกราคม 2560) มีรายละเอียดตามเนื้อเพลง ดังนี้

“คำที่บ่าว แผลงจริง นะน้อง ไม่ได้มาหลอกกัน ไซ้คำหวานหรือเพียงลมผ่าน มาจากใจนะเธอ ไม่เคยเพื่อ ไม่เคยฝันถึงใครอื่นเลยสักที จะกี่เดือนจะกี่ปีก็ยังไม่มีเพียงแต่เธอสุดหัวใจ ขอให้ฟ้า

เป็นพยาน ทุกถ้อยคำออกจากข้างใน เพราะรักเธอจนหมดใจ ขอให้เธอเชื่อในน้ำคำ เธอเพียงคนเดียวยังไม่
มีใคร ไม่ซี้หก ให้สัญญารับรอง พุดจริงจริง เชื่อนะน้อง พี่บาวนี่เพลงมาจากใจไม่ลอกอ เพลงไม่หวานซ้า
ยังไม่หล่อ ก็มีใจรักจริง เพียงให้เธอได้ทุกทุกสิ่ง แม้มันดีเลิศเลอ ไม่เคยเพื่อไม่เคยฝัน ถึงใครอื่นเลยสักที จะ
กี่เดือนจะกี่ปี ก็ยังมีจิตใจมั่นคง รักเธอคนเดียว”

ภาพประกอบที่ 1 ภาพแทนความจริงในมิวสิควิดีโอเพลง จริงใจไม่ลอกอ

1.2 บทเพลงสะท้อนเลี่ยมทอง ปราบภูส่านีกร่วมความเป็นคนใต้ด้านการสร้างอำนาจ
ต่อรองกับคนอื่น คือ คนใต้ขยันทำงานเพื่อให้หญิงสาวยอมรับตนเป็นคนรัก แสดงให้เห็นความอดทนของ
คนใต้ คำว่า สะตอเลี่ยมทองถูกนำมาใช้เปรียบเทียบกับคนใต้ที่ขยันหรือพฤติกรรมดีจนเป็นที่ยอมรับของ
คนอื่น เนื่องจากสังคมตีความคำว่า สะตอ หมายถึงคนใต้ทั้งหมด แต่เลี่ยมทองเป็นการชี้เฉพาะถึงสะตอ
พันธุ์ดี บทเพลงนี้จึงถ่ายทอดเรื่องราวของคนใต้ที่มีความขยันขันแข็ง เพื่อต่อรองกับคนอื่น ให้หญิงสาว
พิจารณาเลือกตนเป็นคนรัก คล้ายกับเพลงจริงใจไม่ลอกอ มีรายละเอียดตามเนื้อเพลง ดังนี้

“หนักก็เอา เบาพื้ก็ทน รูปหล่อน้อยน้อย ไม่ค่อยบ่น อยากมีใครสักคนเข้าใจ ใช้ได้เลย
รับรอง เหนื่อยเพื่อน้องแคไหนทำได้สบาย ได้ควงแขนกับพี่ชาย ไปไหนมีกันและกัน สะตอเลี่ยมทองอยู่แล้ว
พี่เป็นผู้ชายพันธุ์ดี ลูกตอพี่มันพรรคนี้ รักมีทุกคืนทุกวัน สะตอเลี่ยมทองอยู่แล้ว ไม่เคยรักใครผ่านผ่าน รัก
จริง รักจังแล้วนานนานนานน้องเอ๋ย ปากก็เพลง ใจก็ร่ำร้อง อยากให้เห็นหัวใจทอง อยากให้มองลึกไป
ข้างใน ใช้ได้เลยรับรอง เหนื่อยเพื่อน้องแคไหนทำได้สบาย ได้ควงแขนกับพี่ชาย ไปไหนมีกันและกัน”

ภาพประกอบที่ 2 ภาพแทนความจริงในมิวสิควิดีโอเพลง สะตอเลี่ยมทอง

2. ความภูมิใจในมรดกวัฒนธรรม โดยอธิบายจากเนื้อเพลงหรือข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่สนับสนุนด้านนี้ ได้แก่ บทเพลงเที่ยวเมืองตรัง และบทเพลงอย่าลืมเมืองใต้

2.1 บทเพลงเที่ยวเมืองตรัง ปรากฏสำนึกร่วมความเป็นคนใต้ด้านความภูมิใจในมรดกวัฒนธรรม คือ ถ่ายทอดเรื่องราวความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ และมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ศิลปะการแสดง สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมือง และเทศกาลสำคัญที่น่าสนใจ เช่น การแสดงหนังตะลุง มโนราห์ เทศกาลขนมเค้ก สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น สระกะพังสุรินทร์ สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกแก่พระยาสุรินทรราชา เป็นต้น แสดงให้เห็นความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น และสำนึกร่วมของคนใต้ที่รักบ้านเกิดของตนเอง มีรายละเอียดตามเนื้อเพลง ดังนี้

“...สิบสองน้ำตก สีสิบหกบ้านนา เมืองราชาประทับเที่ยงกลางใจ ถ้ามรดกท่าเรือ ยิ่งใหญ่ ศิลปินมากมาย หนังลุง โนรา ชวนน้องมากินหมูย่าง ที่เมืองคนใจกว้างตรานางเมขลา แล้วไปแลแค่หอนากา สวนสมเด็จย่ากะพังสุรินทร์ ไปน้ำตกกลเลเขเรื่อ มันสวยไม่เบื่อบ่เหนื่อคำไดยิน บ่าวจะซื้อหมมเค็กให้กิน ถ้ามายื่อนถิ่น มาเที่ยวเมืองตรัง วาจาสิทธิ์หลงพ่อวัน พ่อแก่ศรีทันเดินบนน้ำ วัฒนธรรมดำรง ศิลปะสวยงาม สานต่อตามตำนาน อยู่เลอันดามัน ผูกพันเหมือนน้องพี อิ่มในไมตรีตลอดกาล ธรรมชาติสมบูรณ์ จะรักษ้และสืบสาน อยู่ยั้งยืนนานตลอดไป”

ภาพประกอบที่ 3 ภาพแทนความจริงในมิวสิควิดีโอเพลง เที่ยวเมืองตรัง

2.2 บทเพลงอย่าลืมเมืองใต้ ปรากฏสำนึกร่วมความเป็นคนใต้ด้านความภูมิใจในมรดกวัฒนธรรม คือ ภาคภูมิใจในแสดงศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ไม่ว่าจะเป็นอาหารพื้นบ้าน ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน แสดงให้เห็นวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของคนใต้ บทเพลงได้นำเสนอความภาคภูมิใจในมรดกวัฒนธรรมของคนใต้ โดยการตอกย้ำให้คนใต้ตระหนักถึงชาติพันธุ์และไม่ลืมรากเหง้าของตนเอง มีรายละเอียดตามเนื้อเพลง ดังนี้

“...อย่าลืมกอรี ลืมเสียงหนังลุง เสียงกลองต่งตุงของมโนราห์ อย่าลืมร้องแงง ลืมแกงพุงปลา กลับเถิดกลับมา กลับใต้บ้านเรา...”

การประกอบสร้างอัตลักษณ์ในบทเพลงที่ขับร้องโดยปาววี อาร์สยาม

1. อัตลักษณ์เชิงปัจเจก โดยอธิบายจากเนื้อเพลงหรือข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่สนับสนุนด้านนี้ ได้แก่ บทเพลงคิดถึงลมว่าว บทเพลงจริงใจไม่ลอกอ และบทเพลงสะตอเลี่ยมทอง

1.1 บทเพลงคิดถึงลมว่าว ปรากฏการประกอบสร้างอัตลักษณ์เชิงปัจเจก คือ การรอคอยหญิงสาวคนรักกลับมาใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันเหมือนเก่า ลักษณะที่ชายหนุ่มแสดงให้เห็น คือ พฤติกรรมการรอคอยอย่างมีความหวัง มีบุคลิกภาพไม่สดใสไร้เรงเพราะคิดถึงคนรักของตน มีอารมณ์เหงา คิดถึงความหลัง บทเพลงคิดถึงลมว่าว สะท้อนภาพอัตลักษณ์เชิงปัจเจกของคนใต้ในเรื่องความซื่อสัตย์ต่อคนรัก แม้ว่าไม่ได้อยู่ด้วยกันแต่ไม่ถือโอกาสนี้สานสัมพันธ์กับหญิงอื่น กลับอดทนเฝ้ารอคนรักของตนกลับมา มีรายละเอียดตามเนื้อเพลง ดังนี้

“เมื่อสิ้นฝนจนออกหนาว ลมว่าวพัตรวงข้าวไหวไหว ให้คิดถึงคนอยู่ไกล หัวใจไหวไหว ปลิวเลื่อนลอย เมื่อเดือนนี้ของปีนั้น เราเคียงกันเดินควงแขนเกี่ยวก้อย แต่วันนี้ให้พี่คอย นั่งแล ทางน้องนางไม่หลบมา...”

1.2 บทเพลงจริงใจไม่ลอกอ ปรากฏการประกอบสร้างอัตลักษณ์เชิงปัจเจก คือ คนใต้มีคำพูดไม่อ่อนหวาน นุ่มนวล น่าฟัง มีรูปร่าง หน้าตาไม่ดี แต่มีความมั่นคงและจริงใจต่อคนรัก ไม่คิดนอกใจ แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ปัจเจกหรือนิสัยรายบุคคล

1.3 บทเพลงสะตอเลี่ยมทอง ปรากฏการประกอบสร้างอัตลักษณ์เชิงปัจเจก คือ คนใต้ขยันทำงานหนักเพื่อสร้างครอบครัว พิสูจน์ตนเองให้หญิงสาวยอมรับ มีความอดทน มานะพยายาม นิสัยดี หนักเอาเบาสู้ ทำงานเร็ว เป็นอัตลักษณ์ปัจเจกของคนใต้ที่สังเกตได้จากพฤติกรรมการแสดงออกของแต่ละคน

2. อัตลักษณ์ทางสังคม โดยอธิบายจากเนื้อเพลงหรือข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่สนับสนุนด้านนี้ ได้แก่ บทเพลงคิดถึงลมว่าว บทเพลงเที่ยวเมืองตรัง บทเพลงปาววีเวียนครก และบทเพลงชมพูใส่ใจ แบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.1 อัตลักษณ์ทางสังคมที่แสดงการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคม ได้แก่ บทเพลงชมพูใส่ใจ คือ การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการลักขโมยพืชผักผลไม้ในชุมชน โดยการชวนใจ แสดงความเป็นเจ้าของพืชผักผลไม้ที่ตนปลูก สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาของคนใต้ในสังคมวิถีเกษตรในการอบรมสั่งสอนให้ลูกหลานมีคุณธรรม ศีลธรรม และปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคม บทเพลงชมพูใส่ใจแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ทางสังคมของคนใต้ที่มีความเชื่อว่าใจเป็นของซ่ง ทำให้คนที่นำพืชผักผลไม้ของคนอื่นไปกินฟุงพองหรือท้องใหญ่โตขึ้น จึงสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาการลักขโมยพืชผักผลไม้ได้ มีรายละเอียดตามเนื้อเพลง ดังนี้

“...พี่หลวงกำลังโมโห ชมพูปลูกโตถูกลักไปกิน หลับแป็บเดียวกะหาย แม่เหย เสียดาย มันเหลือแต่วัน หมาเห่าเหมาไม่ได้ยิน ไต้โคลนกลางดิน เหลือรอยตีนไว้ พี่หลวงแกจัดให้หนัก ไอ้โหมขี้ลัก ไอ้พวกผู้ร้าย สั่งสอนไม่ต้องถึงตาย หยบ ใส่ใจไว้ใครกินให้ฟุงพอง...”

2.2 อัตลักษณ์ทางสังคมที่แสดงการร่วมกันสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ได้แก่ บทเพลงเที่ยวเมืองตรัง คือ การนำเสนอเรื่องราวด้านวัฒนธรรมที่หลากหลาย เช่น ด้านอาหาร ศิลปะการแสดง เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เป็นภาพลักษณ์ที่ดีของจังหวัด เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวให้มาเยือน บทเพลงเที่ยวเมืองตรังยังถ่ายทอดอหิยาศัยไมตรีและความเป็นกันเองของผู้คนในการต้อนรับแขกผู้มาเยือน ช่วยเสริมสร้างความอบอุ่น ความเป็นมิตรและภาพลักษณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยว

2.3 อัตลักษณ์ทางสังคมที่แสดงการสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น ได้แก่ บทเพลง คิดถึงลมว่าวและป่าวีเวียนครก บทเพลงคิดถึงลมว่าว นำเสนอการสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น ผ่าน การละเล่นว่าวร่วมกัน การช่วยกันลงแขกเกี่ยวข้าว และการทำบุญในวันว่างหรือวันสงกรานต์ สะท้อน ความสามัคคี การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี รวมถึงการเป็นพุทธศาสนิกชนที่มีความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“...ช่วงเดือน 3 เดือน 4 ก็มีงานประจำปี ส่วนมากคนใต้จะเล่นว่าว ลมเหนือจะมาจากนั้นก็เก็บเกี่ยวข้าวกัน ช่วยกันทั้งหมดบ้าน พอถึงเดือน 5 ก็หยุด เพราะหน้าแล้ง มันร้อน เป็นช่วงวันว่าง วันรวมญาติพี่น้อง เขาจะทำบุญใหญ่ให้ปู่ย่าตายาย” (ราภิน ลาภมา, สัมภาษณ์วันที่ 27 มกราคม 2560)

ส่วนบทเพลงป่าวีเวียนครก นำเสนอการสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น ผ่านการแสดงรำวงเวียนครกให้คนใต้ร้องรำทำเพลงได้อย่างเสรี ภายในงานมีอาหารพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้ สะท้อนรสนิยมในการรับประทานอาหาร บทเพลงนั้นนอกจากสะท้อนการสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นแล้วยังถ่ายทอดเรื่องราวความเชื่อว่าครูคือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก่อนทำการแสดงจึงต้องไหว้ ครูทุกครั้ง เพื่อให้การแสดงลุล่วงโดยดี ดังนั้นรำวงเวียนครกจึงเป็นการประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางสังคม แสดงถึงความสามัคคีในหมู่คณะและการมีส่วนร่วมในชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“รำวงเวียนครกเป็นการร่วมสนุกสนานของชาวบ้านแต่ละหมู่บ้าน เชิญให้ชาวบ้านมาร่วมสนุกกัน แสดงให้เห็นการมีส่วนร่วมและความสามัคคีของชาวบ้าน...” (จุฑามาศ ปราณีจิตร, สัมภาษณ์วันที่ 27 มกราคม 2560)

สรุปและอภิปรายผล

สำนึกร่วมความเป็นคนใต้ผ่านการประกอบสร้างอัตลักษณ์ในบทเพลงที่ขับร้องโดย ป่าวีอาร์สยาม ประกอบด้วยอัตลักษณ์ปัจเจกและอัตลักษณ์ทางสังคม อัตลักษณ์ปัจเจก คือ ความเป็นตัวเรา ที่แสดงออกมาทางพฤติกรรมและความคิด อัตลักษณ์ทางสังคม คือ กระบวนการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สำนึกร่วมความเป็นคนใต้ผ่านการประกอบสร้างอัตลักษณ์ถูกสร้างขึ้นเพื่อให้มีอำนาจต่อรองกับคนอื่นผ่านปัจจัยด้านวิถีการดำเนินชีวิต การละเล่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม อาหารพื้นบ้าน ความเชื่อ และเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ชาวสยามในมาเลเซีย ของทัศนาวดี แก้วสนิท อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์ และกาญจนา แก้วเทพ ที่พบว่าชาวสยามมีการสื่อสารอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ เพื่อนิยามตัวตนและกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวสยามในสังคมพหุวัฒนธรรมของประเทศมาเลเซียให้ดำรงอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี สามารถแบ่งแยกตัวเองออกจากกลุ่มอื่น ๆ ในบริบททางสังคม วัฒนธรรม เพื่อรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของตน (ทัศนาวดี แก้วสนิท อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์ และกาญจนา แก้วเทพ, 2559)

สังคมได้หล่อหลอมอัตลักษณ์ปัจเจกขึ้นมา เช่น การรอคอยลูกหลาน ซึ่งเป็นผลจากโครงสร้างทางสังคมแบบจารีตเรื่องแบบแผนการปฏิบัติที่ครอบงำคนใต้ว่าต้องกลับมารดน้ำคำหัวญาติผู้ใหญ่ในวันว่างหรือวันสงกรานต์ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การตอบโต้ความหมายแห่งตัวตนของคนชายพวงมาลัย ของณรงค์ศักดิ์ เพ็ชรรักษ์ มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ และวันชัย ธรรมสัจการ ที่พบว่าความหมายและคุณค่าของคนชายพวงมาลัยมิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองในสังคม แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นภายใต้การครอบงำของความรู้ในระบบสังคมแบบทุนนิยม (ณรงค์ศักดิ์ เพ็ชรรักษ์ มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ และวันชัย ธรรมสัจการ, 2557)

การศึกษาสำนึกร่วมความเป็นคนได้ผ่านการประกอบสร้างอัตลักษณ์จำเป็นต้องเข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรม เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเข้าใจ อย่างไรก็ตามการศึกษาสำนึกร่วมความเป็นคนได้ผ่านการประกอบสร้างอัตลักษณ์ในบทเพลงที่ขับร้องโดยบ่าววี อาร์สยาม เป็นเพียงส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ตัวตนของคนได้เท่านั้น เพราะอัตลักษณ์เป็นการประกอบสร้างขึ้นภายใต้บริบทที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาสำนึกร่วมความเป็นคนได้ผ่านการประกอบสร้างอัตลักษณ์ผ่านสื่ออื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ภาพยนตร์ นวนิยาย ชุมชน เพื่อให้เห็นความแตกต่างของอัตลักษณ์และมีความเข้าใจเรื่องการประกอบสร้างอัตลักษณ์ในบริบทอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา หยูทอง-แสงอุทัย. (2556). ตัวตนของคนได้ รวมบทความสะท้อนรากเหง้าและอัตลักษณ์ของคนได้. สงขลา: บริษัทนำศิลป์โฆษณา จำกัด.
- ณรงค์ศักดิ์ เพ็ชรรักษ์ มณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ และวันชัย ธรรมสังการ. (2557). การตอบโต้ความหมายแห่งตัวตนของคนชายพวงมาลัย. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่*, 6(2), 33-44.
- ทัศนาวดี แก้วสนิท อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์ และกาญจนา แก้วเทพ. (2559). อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ชาวสยามในมาเลเซีย. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 8(3), 280-291.
- ภานุวัฒน์ วรจินต์. (2559). ภาพสะท้อนทางสังคมด้านความต้องการและพฤติกรรมของมนุษย์ที่ปรากฏในบทเพลงของบ่าววี อาร์สยาม. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนามนุษย์และสังคม). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์. (2542). สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้. กรุงเทพฯ: บริษัท สยามเพรส แมเนจเม้นท์ จำกัด.
- อาร์สยาม. (20 พฤษภาคม 2557). *จริงใจไม่ลอกอ*. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=nXlzhDgERhc>
- อาร์สยาม. (20 พฤษภาคม 2557). *สะอาดเลี่ยมทอง*. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=S-ltHnB2FME>
- Jirawut W. (16 เมษายน 2553). *เที่ยวเมืองตรัง*. สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=xEjN8yGoE9Q>
- Maticchon Online. (16 กุมภาพันธ์ 2558). *นิตี เอียวศรีวงศ์ 'พวก' ของคนได้กับปชป*. สืบค้นจาก http://www.maticchon.co.th/news_detail.php?newsid=1424084952

บุคลากร

- ราภิน ลาภมา ผู้ให้ข้อมูล (2560,27 มกราคม) สัมภาษณ์.
- พงศกร ธรรมรักษา ผู้ให้ข้อมูล (2560,27 มกราคม) สัมภาษณ์.
- จุฑามาศ ปรานีจิตร ผู้ให้ข้อมูล (2560,27 มกราคม) สัมภาษณ์.